

УДК : 338.45:330.322(477)

Крилов Д.В.
кандидат економічних наук,
докторант кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Запорізького національного університету

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

У статті оцінено діяльність промислових підприємств України за 2010–2015 рр. Проведено аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій у промисловість. Охарактеризовано динаміку спрямування інвестиційних ресурсів за видами промислової діяльності. Визначено стан інвестиційного розвитку промисловості України, з'ясовано проблеми інвестиційного розвитку та запропоновано способи налагодження інвестиційної діяльності промислових підприємств.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, інвестиційний проект, інвестиційний розвиток, інвестиційна діяльність, промисловість, організаційно-економічний механізм.

Крылов Д.В. СОВРЕМЕННЫЕ РЕАЛИИ ИНВЕСТИЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ

В статье оценена деятельность промышленных предприятий Украины за 2010–2015 гг. Проведен анализ динамики прямых иностранных инвестиций в промышленность. Охарактеризована динамика направления инвестиционных ресурсов по видам промышленной деятельности. Определено состояние инвестиционного развития промышленности Украины, выяснены проблемы инвестиционного развития и предложены способы налаживания инвестиционной деятельности промышленных предприятий.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, инвестиционный проект, инвестиционное развитие, инвестиционная деятельность, промышленность, организационно-экономический механизм.

Krylov D.V. MODERN REALITIES OF INVESTMENT DEVELOPMENT IN THE INDUSTRY OF UKRAINE

The article assesses the activities of the industrial enterprises of Ukraine for 2010–2015. Analyzes the dynamics of foreign direct investment in the industry. Characterized the dynamics of the directions of investment resources for industrial activities. Defined as the investment of industrial development of Ukraine, clarified the problems of investment development and proposed ways to improve the investment activity of industrial enterprises.

Keywords: foreign direct investment, investment project, investment development, investment activity, industry, organizational-economic mechanism.

Постановка проблеми. Нині промисловість є основним сектором економіки України, оскільки забезпечує переважну частину надходжень до державного бюджету. Налагодження розвитку промислового сектору дає змогу підвищити рівень фінансового, соціального, політичного розвитку країни. Функціонування промисловості залежить від залучення іноземних інвестицій, обсягів державної підтримки та наявності власних ресурсів. Окрім того, нагромадження інвестицій створює сприятливі умови для процвітання країни, регіонів, областей шляхом реалізації інвестиційних проектів на промислових підприємствах. Діяльність промислових підприємств перебуває під негативним впливом таких факторів, як погіршення економічного становища, загострення воєнного конфлікту, нестабільність політичної ситуації, недосконалість законодавства. Відповідно, передумовою налагодження інвестиційного розвитку підприємств є залучення інвестиційного капіталу, що підтверджує актуальність даного питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження питань інвестиційного розвитку України, оцінки рівня інвестиційної привабливості промислових підприємств, визначення перспектив інвестиційної діяльності промислового сектору країни зробили такі науковці: С.М. Тимків [10, с. 65–68], В.М. Тебенко [9, с. 332–335], І.В. Моргачов [4], С.М. Співак [8, с. 6–7], О.Г. Чубарь [15, с. 256–261], О.П. Савіцька, Т.В. Бай [7, с. 279], О.В. Озимчук [5, с. 226], О.В. Собкевич, А.В. Шевченко, А.І. Сухоруков, Є.В. Белашов [6, с. 4–8], В.М. Мацуха [3, с. 14–15].

Мета статті полягає в оцінці діяльності промислових підприємств України за 2010–2015 рр., здійсненні аналізу динаміки прямих іноземних інвестицій у промисловість, визначенні проблеми

інвестиційного розвитку та в удосконаленні способів налагодження інвестиційної діяльності промислових підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині загальний рівень інвестиційної активності України характеризується поступовим підвищенням, оскільки інвестиційні ресурси спрямовуються у розвинуті галузі промисловості. Зростання обсягу інвестиційних ресурсів створює сприятливі умови для покращення фінансової діяльності підприємств, вирішення соціально-економічних проблем, підвищення добробуту населення.

Приплив іноземних інвестицій у промисловість 2010–2013 рр. стрімко зростав, що видно з табл. 1, але в 2014 р. відбулося різке скорочення, до 14 817 млн. дол., що зумовлено загостренням політичної ситуації. Проте в 2015 р. ситуація дещо налагодилася, оскільки обсяг інвестицій становив 16 250 млн. дол., що перевищує обсяг 2014 р. на 1 433 млн. дол. (10%), але слід зазначити, що порівняно з 2013 р. даний обсяг скоротився на 1 762 млн. дол. (10%) та зменшення порівняно з 2012 р. становило 916 млн. дол. (5%).

Найбільша частка прямих іноземних інвестицій у структурі промисловості за 2015 р. спрямована у переробну промисловість та становить 13 676 млн. дол., що перевищує обсяг 2014 р. на 1 106 млн. дол., або на 9%. Проте варто зазначити, що обсяг інвестицій у 2015 р. порівняно з 2012 р. скоротився на 402 млн. дол. (3%) та порівняно з 2013 р. зменшився на 1 025 млн. дол. (7%) (рис. 1). У переробній промисловості спостерігається тенденція щодо зосередження значного обсягу інвестицій на підприємствах металургійного виробництва, оскільки в 2015 р. залучено 5 680 млн. дол. прямих інвестицій, що перевищує обсяг 2014 р. на 142 млн. дол. (2%). Проте у

2015 р. порівняно з 2012–2013 рр. на підприємствах металургійного виробництва частка інвестицій скоротилася 476 млн. дол. (8%) та на 589 млн. дол. (9%) відповідно.

Поряд із цим позитивна динаміка щодо спрямування інвестицій спостерігається на підприємствах виробництва гумових і пластмасових виробів, адже їх обсяг у 2010–2013 рр. мав стрімке зростання, але в 2014 р. відбулося скорочення до 1 219 млн. дол., проте в 2015 р. ситуація змінилася підвищенням до 1 408 млн. дол. Подібна динаміка в 2010–2015 рр. склалася на підприємствах хімічної промисловості: у 2010 р. було залучено 812 млн. дол. інвестицій; у 2011 р. вкладено 888,6 млн. дол. інвестицій; у 2012 р. спрямовано 945,7 млн. дол. прямих інвестицій; у 2013 р. – 1 060 млн. дол. інвестицій; у 2014 р. – 898 млн. дол. інвестицій; у 2015 р. – 1 133 млн. дол. прямих інвестицій (табл. 1).

Однак необхідно зазначити, що у підприємства харчової промисловості обсяг інвестицій мав спадну динаміку у 2014–2015 рр. та становив 2732 млн. дол. та 2683 млн. дол. Відповідно. Зокрема, у 2015 р. відтік прямих іноземних інвестицій порівняно з 2012 р. сягнув 356 млн. дол. (12%), порівняно з 2013 р. частка скорочення становила 603 млн. дол. (18%), а до 2014 р. інвестиції скоротилися на 48 млн. дол. (2%). Негативну тенденцію до зниження прямих інвестицій можна спостерігати на підприємствах машинобудування, оскільки їх обсяг зменшувався протягом 2013–

2015 рр. та становив відповідно 1102 млн. дол. у 2013 р.; 1012 млн. дол. у 2014 р.; 945 млн. дол. у 2015 р.

Динаміка до зростання іноземних інвестицій характерна для підприємств легкої промисловості, що видно з табл. 1. Децю менший обсяг прямих інвестицій було спрямовано у добувну промисловість за 2010–2015 рр. (рис. 1). Частка інвестицій у добувну промисловість за 2015 р. сягнула 1603 млн. дол., що перевищило обсяг 2014 р. на 141 млн. дол. (10%) та обсяг 2012 р. на 54 млн. дол. (3%), але порівняно з 2013 р. обсяг інвестицій скоротився на 65 млн. дол. (4%).

У 2015 р. намітилася позитивна динаміка щодо зростання обсягу інвестицій у виробництво та розподілення електроенергії, адже обсяг збільшився з 717 млн. дол. у 2014 р. до 888 млн. дол. у 2015 р.

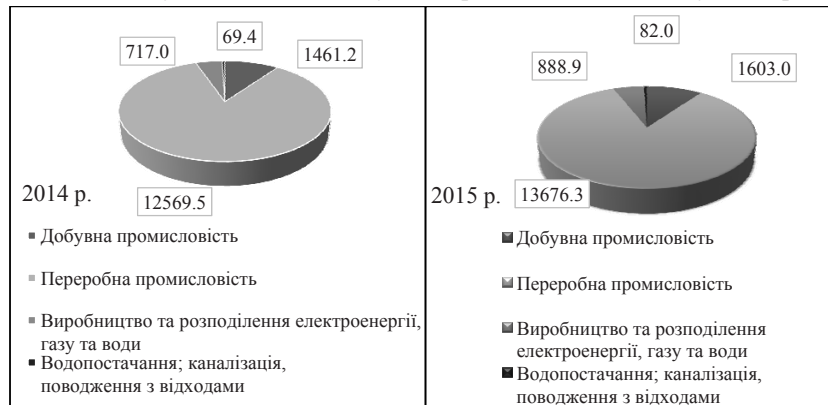

Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій за видами промислової діяльності в Україні за 2014–2015 рр., млн. дол. [1, с. 18–19; 2, с. 19]

Таблиця 1
Динаміка прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал) за видами промислової діяльності в Україні за 2010–2015 рр., млн. дол.

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Промисловість:	14042,6	15238,6	17166,7	18012,5	14817,1	16250,2
Добувна промисловість	1207,7	1492,4	1548,4	1668,9	1461,2	1603,0
Переробна промисловість	12488,1	13056,8	14078,7	14701,5	12569,5	13676,3
1. Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	1858,7	2065,7	3039,9	3287,2	2732,4	2683,6
2. Легка промисловість (текстильне виробництво; виробництво одягу, хутра та виробів із хутра, виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів)	139,3	139,2	145,1	146,1	132,4	164,0
3. Виготовлення виробів із деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	522,4	547,6	545,2	497,1	460,1	671,7
4. Виробництво коксу, продуктів нафтопереробки	452,9	441,6	408,3	403,9	273,4	643,0
5. Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	812,4	888,6	945,7	1060,5	898,0	1133,0
6. Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	43,0	80,4	83,6	76,1	48,7	66,3
7. Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	1128,0	1206,0	1381,0	1477,9	1219,9	1408,5
8. Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	5940,4	6084,2	6157,0	6270,0	5538,3	5680,9
9. Машинобудування (виробництво машин та устаткування, виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування, виробництво транспортних засобів та устаткування)	1171,4	1226,0	1154,7	1102,4	1012,3	945,8
10. Виробництво меблів, іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	173,5	205,7	278,6	379,8	254,1	278,8
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	346,8	689,5	1539,7	1530,0	717,0	888,9
Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	77,2	99,5	89,3	112,2	69,4	82,0

Джерело: складено на основі [1, с. 18–19; 2, с. 19; 11, с. 145; 12, с. 146; 13, с. 144; 14, с. 136]

Передумовою збільшення обсягу інвестицій в підприємства є вирішення таких проблем: захист вітчизняних виробників; визначення цілей та мети концепції щодо залучення інвестицій; прийняття чинних законів щодо процесу інвестування; забезпечення прав і гарантій інвесторам.

На нашу думку, основою налагодження інвестиційної діяльності промислових підприємств є реалізація інвестиційних проектів шляхом використання організаційно-економічного механізму. Основою та ключовим моментом організаційно-економічного механізму є налагодження системи щодо формування і реалізації інвестиційного проекту, що здійснюється за участі державного регулювання. Сучасний економічний розвиток України, рівень конкурентоспроможності на міжнародному вимірі, ефективність інвестиційної діяльності є недостатніми для вирішення соціально-економічних проблем та досягнення європейських стандартів життя. Відповідно, нестабільність фінансового розвитку країни, а також відсутність ефективного організаційно-економічного механізму формування інвестиційних проектів негативно впливають на інвестиційний потенціал України.

Організаційно-економічний механізм включає формування, реалізацію і розвиток інвестиційних проектів на промислових підприємствах та передбачає фінансове забезпечення, організацію, контроль, планування, стимулювання інвестиційних проектів, державне регулювання, а також дотримання організаційних, мотиваційних, економічних інструментів та важелів управління: державних, податкових, правових, фінансових, інноваційно-інвестиційних. Для оцінки ефективності реалізованого інвестиційного проекту та визначення доцільності його розвитку варто враховувати такі критерії розвитку підприємства: рівень конкурентоспроможності підприємства; якість та асортимент продукції; обсяг експорту продукції; обсяг нової продукції; частка інноваційних технологій; загальний обсяг витрат; сума отриманого прибутку; чисельність персоналу. Отже, результативність та прибутковість реалізації інвестиційного проекту визначається дієвістю, системністю організаційно-економічного механізму, що сприятиме відновленню економічного розвитку країни.

Для залучення інвестицій та реалізації інвестиційних проектів слід здійснити такі заходи: забезпечити прозорість законодавчої системи; налагодити судову систему; розвивати фондового ринку; підтримувати промисловість шляхом спрямування субсидій; ліквідувати корупцію серед органів державної влади; підтримувати вітчизняного виробника та підвищувати попит споживачів; зменшити податкове навантаження на підприємства; модернізувати технологічний процес; упроваджувати інвестиційні проекти на рівні областей; надати пільги малому бізнесу; створити систему законодавства щодо іноземних інвестицій; обмежити державне втручання в діяльність інвесторів; знизити собівартість продукції; стимулювати персонал для досягнення очікуваних результатів.

Реалізація зазначених заходів створить сприятливі умови щодо розвитку інвестиційної діяльності, поліпшення економіки країни, дасть змогу реалізувати інвестиційні проекти, раціонально використовувати інвестиції промисловими підприємствами за умови взаємодії місцевих, регіональних, центральних органів влади, державного контролю.

Висновки. Варто зазначити, що інвестиції спрямовуються у розвинуті галузі промисловості, де є перспективи щодо подальшого розвитку та підвищення показників фінансової діяльності. На нашу думку,

обсяг прямих інвестицій в окремі види промислової діяльності у 2015 р. має тенденцію до зменшення, і дана обставина пояснюється тим, що інвестори зацікавлені у спрямуванні коштів у високорентабельні підприємства. Зменшення обсягу інвестицій на підприємствах машинобудування та харчової промисловості пояснюється погіршенням соціально-економічної ситуації в країні, неефективністю законодавчої системи, антитерористичними діями, зношеністю основних фондів, енергоємністю виробництва, значною часткою застарілого обладнання. Отже, основою передумовою налагодження інвестиційної діяльності є оцінка загроз і можливостей щодо залучення іноземних інвестицій, визначення способів їх використання та напрямів спрямування у промисловість.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України : статистичний збірник / Відповідальний за випуск І.С. Петренко. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – 45 с.
2. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України у 2015 році : статистичний бюлетень / Відповідальний за випуск І.С. Петренко. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 155 с.
3. Мацуха В.М. Особливості іноземного інвестування в Україні / В.М. Мацуха // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2015. – Вип. 11. – Ч. 4. – С. 12–15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ej.kherson.ua/>.
4. Моргачов І.В. Удосконалення інфраструктурного забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів на державному і регіональному рівнях / І.В. Моргачов // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2015. – № 1(220). – С. 147–153 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vestnik.ho.com.ua/zmist.htm>.
5. Озимчук О.В. Вплив інвестицій на економічний розвиток України / О.В. Озимчук // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 6. – С. 224–228 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/issue-6-2015>.
6. Пріоритети інвестиційного забезпечення структурних реформ у промисловості України : аналітична доповідь / О.В. Собкевич, А.В. Шевченко, А.І. Сухоруков, Є.В. Белашов. – К. : НІСД, 2014. – 57 с.
7. Савицька О.П., Бай Т.В. Особливості залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України / О.П. Савицька, Т.В. Бай // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.1. – С. 277–283 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nvnufu.esy.es/Archive/2014/24_1/index.htm.
8. Співак С.М. Організаційно-економічний механізм підвищення ефективності використання внутрішніх інвестицій (на прикладі підприємств будівельної галузі) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / С.М. Співак. – Тернопіль : Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, 2012. – 20 с.
9. Тебенко В.М. Інвестиційна привабливість Запорізького регіону / В.М. Тебенко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 1(2). – С. 330–336 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpdau_2013_1_2_44.
10. Тимків С.М. Капітальні інвестиції та їх вплив на економічний розвиток регіонів України / С.М. Тимків // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України : зб. наук. праць. – 2015. – Вип. 4(114). – С. 65–69.
11. Україна у цифрах 2010 : статистичний збірник / За ред. О.Г. Осауленка. – К. : Державна служба статистики України, 2011. – 252 с.
12. Україна у цифрах 2011 : статистичний збірник / За ред. О.Г. Осауленка. – К. : Державна служба статистики України, 2012. – 259 с.
13. Україна у цифрах 2012 : статистичний збірник / За ред. О.Г. Осауленка. – К. : Державна служба статистики України, 2013. – 248 с.
14. Україна у цифрах 2013 : статистичний збірник / За ред. О.Г. Осауленка. – К. : Державна служба статистики України, 2014. – 239 с.
15. Чубарь О.Г. Прямі іноземні інвестування: глобальний, національний та регіональний виміри / О.Г. Чубарь, В.М. Бондаренко, У.П. Нечитайло // Європейський вектор економічного розвитку. – 2013. – № 2(15) – С. 254–263.